

Oscar Leeuw (1866-1944)

De fietsroute voert langs een aantal bijzondere Nijmeegse en Ubbergse bouwwerken van architect Oscar Leeuw uit het eerste kwart van de 20ste eeuw. François Joseph Oscar werd op 28 juni 1866 in Roermond geboren als zoon van beeldhouwer Henri Leeuw sr. Hij volgde een opleiding op de Roermondse Tekenschool en werd in 1891 tekenleraar op de Nijmeegse HBS. In de jaren erna ontwikkelde hij zich meer en meer als architect. In 1904 betrok hij een door hem zelf ontworpen woonhuis en atelier aan de Graafseweg. Oscar werkte veel samen met zijn oudere broer Henri, beeldhouwer en schilder. Oscar Leeuw overleed op 16 februari 1944.

DE ROUTE

U kunt de circa 13 kilometer lange tocht op elk willekeurig punt van de route beginnen. De route kent enkele flinke beklimmingen en afdalingen. De meeste gebouwen op de route zijn particulier eigendom en daarom niet toegankelijk. U wordt verzocht rekening te houden met de privacy van de bewoners.

Aan het eind van het fietspad langs de Rijksweg N325, rechtsaf de Parallelweg op. De Parallelweg gaat over in de Ubbergseweg. Volg deze totdat deze afbuigt naar de Rijksweg. Rechtsaf het fietspad op, steek de Rijksweg over en volg het fietspad. Na een lange klim het Keizer Traianusplein oversteken en rechts de St. Jorisstraat in. De eerste weg linksaf, de Gerard Noodtstraat in

Gerard Noodtstraat 121: voormalige synagoge

In 1912 kreeg Leeuw de opdracht voor de bouw van een nieuwe synagoge voor de Israëlitische Gemeente, ter vervanging van het oude onderkomen aan de Nonnenstraat. Leeuw liet zich inspireren door de oosterse cultuur, wat blijkt uit de toepassing van koepeltjes en kantelen op het dak. Hoog in de voorgevel ziet u de stenen tafels met de tien geboden in het Hebreeuws. Het rijke interieur met een galerij en fraaie schilderijen ging in de Tweede Wereldoorlog verloren.

Gerard Noodtstraat 121

Graafsedwarsweg 58a-60

Aan het eind van de Gerard Noodtstraat rechtdoor via het fietspad het Hertoghplein oversteken en de Van Broeckhuysenstraat in. Deze gaat na over in de Van Welderenstraat

Op nr. 100-102 ziet u een gebouw met twee grote inrijpoorten, beiden voorzien van een winkelpui. Oscar Leeuw ontwierp het in 1909 als garage voor de firma L.A. Moll.

De Van Welderenstraat komt uit op de Bisschop Hamerstraat. Ga linksaf en ga het Keizer Karelplein rechtsom. De derde weg rechtsaf, de Graafseweg op. Kort na de volgende kruising op nr 58-60

Graafseweg 58-60: woonhuis en atelier

In 1904-05 bouwde Oscar Leeuw dit woonhuis en atelier, vlak voor zijn huwelijk met Johanna Helmers. Zijn vader, broer Henri en zijn zus woonden op de bovenste verdieping. De werkruimte van Oscar was in het souterrain.

Steek bij de volgende kruising over. Ga de Graafseweg weer terug, ga op het Keizer Karelplein rechts het plein om en steek de St. Annastraat over. Rechts ziet u concertgebouw De Vereeniging

Keizer Karelplein 2d: concertgebouw De Vereeniging

De Vereeniging is in omvang en in ornamentiek het grootste van Leeuws bouwwerken. Het concertgebouw verrees in slechts 10 maanden tijd, tussen april 1914 en februari 1915. Het heeft klassieke vormen met zuilen en frontons, maar vertoont ook kenmerken van het Rationalisme. De versieringen op de buitengevels verwijzen naar de muziek. Binnen vormt de Kleine Zaal het hoogtepunt met het beeldhouwwerk en de schilderijen ontworpen en uitgevoerd door Henri Leeuw en Huib Luns.

De Vereeniging

Prins Bernhardstraat 1

Ga rechtsaf de Oranjesingel op en steek de Prins Bernhardstraat over

Prins Bernhardstraat 1: bankierswoning

Oscar Leeuw bouwde deze woning in 1908-1909 voor bankier L.C. van Engelenburg. Vanwege de ligging bij een belangrijke kruising koos Leeuw voor een torenachtige uitbouw met een koepel. De houten portiek is waarschijnlijk later aangebouwd. Het oorspronkelijke interieur is goed bewaard gebleven. Vooral het trappenhuis met glas-in-loodvenster is indrukwekkend. Het naastgelegen pand Oranjesingel 51 is ook van de hand van Oscar Leeuw.

Volg de Oranjesingel en sla bij de volgende verkeerslichten rechtsaf, de Prins Hendrikstraat in. Deze gaat over in de Daalseweg. Na enkele honderden meters ligt aan de rechterzijde de R.K. begraafplaats Daalseweg

Begraafplaats Daalseweg: graftombe Oscar Leeuw

Oscar Leeuw ligt met zijn vrouw begraven in een door hem zelf in 1929 ontworpen graftombe. Het graf vindt u door het met rode beuken omzoomde hoofdpad te volgen tot aan het kruisbeeld. Ga daar rechtsaf en het eerste pad links. Het derde graf rechts is van de architect, die op 77-jarige

leeftijd in Nijmegen stierf, nog geen week vóór het fatale vergissingsbombardement op 22 februari 1944 op de stad.

Vervolg de Daalseweg en sla bij de verkeerslichten linksaf, de Heydenrijkstraat in. Ga aan het eind linksaf en direct daarna rechtsaf. Dit is de Museum Kamstraat

Museum Kamstraat 45: voormalig Museum Kam

In opdracht van staalfabrikant en amateurarcheoloog G.M. Kam bouwde Leeuw in 1919-1922 dit museum voor Romeinse oudheden. Het gebouw, geïnspireerd op Romeinse stadspoorten, is net als de bijbehorende conciërgewoning (rechts) in expressionistische stijl gebouwd. De medaillons in de torens en de wolvin boven de ingang verwijzen naar het Romeinse Rijk. Ook de indeling van het interieur, een door een galerij omgeven atrium, is typisch Romeins. Sinds 1999 is er het Gelders Archeologisch Centrum gevestigd.

Voormalig Museum Kam

Villa Dennenheuvel

Keer om en sla bij de verkeerslichten linksaf de Berg en Dalseweg op. Na circa 200 meter staat aan de linkerzijde villa Sonnewyck

Berg en Dalseweg 125: villa Sonnewyck

Deze villa ontwierp Leeuw in 1913 voor dr. C.J. Veen Valck en heette oorspronkelijk Valckwyck (twee afgebeelde valken verwijzen er nog naar). Sinds 1930 draagt het zijn huidige naam. Binnen is vooral het grote glas-in-loodvenster aan de achterzijde bijzonder. In 1987-1988 is het pand uitgebreid. Ook de villa op nummer 123 is door Leeuw ontworpen.

Volg de Berg en Dalseweg tot aan de eerste verkeerslichten. Sla linksaf de Huygensweg in en ga bij de kruising rechtsaf de Ubbergseveldweg op. Volg deze weg circa één kilometer. Nadat de weg een scherpe bocht naar rechts heeft gemaakt komt u bij een kruispunt. Sla linksaf, de Ubbergse Holleweg op. Ga onderaan rechts de Rijksstraatweg op. Tijdens een stevige klim van circa 300 meter rijst villa Dennenheuvel rechts voor u op, vlak vóór de afslag naar de Jan Dommer van Poldersveldweg

Rijksstraatweg 46: villa Dennenheuvel

In opdracht van de Rotterdamse koopman Albert Suermondt bouwde Oscar Leeuw deze monumentale villa tegen de stuwwal aan. Het was zijn eerste opdracht. Het pand is een samengaan van Nieuwe Kunst en Engelse Landschapsstijl. Wat het meeste opvalt is de asymmetrische compositie van rechthoekige bouwelementen onder hoge steile daken. De bijzondere schoorsteen aan de straatzijde is waarschijnlijk naar Engels voorbeeld ontworpen. Er is gebruik gemaakt van uiteenlopende bouwmaterialen zoals baksteen, natuursteen, geglazuurde tegels, leien, hout en glas-in-lood. In de glas-in-lood ramen zijn art nouveau details te zien. Het interieur ontwierp Oscar

samen met zijn broer Henri jr. de kunstschilder. Tussen 1949 en 1967 was er een kleuterschool -de Alexiaschool- gehuisvest.

Fiets, met de rug naar villa Dennenheuvel gekeerd, rechtsaf de Rijksstraatweg op naar Beek. Na ruim 750 meter ziet u aan de rechterzijde een rijtje huizen. De kleine villa Margot ligt iets terug van de weg

Rijksstraatweg 72: villa Margot

Van het huis was al in 1848 sprake. Omstreeks 1860 blijkt het de naam De Luts te hebben en in 1894 noemen de nieuwe eigenaren het pand Persingzicht. In 1900 is het pand gekocht door gemeentesecretaris G. T. van Boldrik. Hij liet het huis vergroten en de voorgevel vernieuwen door Oscar Leeuw. Het werd een asymmetrische voorgevel met een rondboogvormig raam en een geornamenteerd houten balkon op de verdieping. Op het gepleisterde veld met de naam 'Villa Margot' is aan weerszijden een gestileerde klapproos aangebracht. De villa is genoemd naar mevrouw van Boldrik. In de lage aanbouw rechts bevindt zich de voordeur met glas -in- lood venster.

Villa Margot

Villa Zonneheuvel

Volg de Rijksstraatweg. Na circa 500 meter ziet u aan de rechterzijde een groot pand pal aan de weg staan. Direct hierna maakt u een scherpe bocht naar rechts en gaat u omhoog, De Ravenberg op. U bereikt de voorzijde van het grote pand Zonneheuvel

De Ravenberg 2: Zonneheuvel

In 1901 werd door de Beekse notabelen het villapark de Ravenberg gesticht, tegen de stuwwal gebouwd met de rug naar de Rijksstraatweg. Behalve villa Zonneheuvel heeft Leeuw ook een woonhuis op nr. 1 en villa Welgelegen op nr. 7 ontworpen. Het huis is in 1903 in opdracht van notaris van Wayenburg gebouwd door Oscar Leeuw en is behalve als woonhuis ook in gebruik geweest als jeugherberg. De bouwstijl is Nieuwe Kunst, de kunstvorm door Leeuw gebruikt, wordt in Frankrijk 'art nouveau' en in Duitsland 'Jugendstil' genoemd. De inspiratiebron was de natuur en de motieven voor de bouwkundige decoraties werden gestileerd. Dit is vooral te zien in de serre die tegen de rechterzijgevel is gebouwd. De mooie glas-in-lood ramen zijn voorzien van bloemmotieven.

Gaat u De Ravenberg nog iets verder op, dan duikt aan de linkerkzijde een geel huis in de Jugendstil op

De Ravenberg 1

Het geel gepleisterde pand met de opvallende asymmetrisch geplaatste ramen werd samen met Zonneheuvel en Welgelegen, ook aan de Ravenberg gelegen, door Oscar Leeuw ontworpen. In 1939 voegde de Beekse architect W. van Boldrik er een rechtervleugel aan toe. Aan de straatzijde bevindt zich een smeedijzeren hek.

Ravenberg 1

U keert om, gaat via dezelfde weg weer naar beneden en slaat rechtsaf de Rijksstraatweg op. Direct daarna gaat u linksaf via de Waterstraat naar de Verbindingsweg. Deze volgt u totdat u bij verkeerslichten komt. Vóór de lichten gaat u linksaf, het fietspad langs de Rijksweg N325 op. Dit volgt u...

(vervolg: zie bovenaan)

BRONVERMELDING

Pantus, W.J., *Oscar Leeuw 1866-1944. Een architectuurtocht*, Historische Vereniging Numaga, Nijmegen, 1997.

Pantus, W.J., *Oscar Leeuw: tien villa's*, Architectuur Centrum Nijmegen, Nijmegen, 2004.

Tummers, T., *Architectuur in Nijmegen*, Gemeente Nijmegen / uitgeverij THOTH, 1995.

Wingens, M. *Monument en Landschap*, Mac Donald/SSN Boekdrukkerij bv, Nijmegen, 2004

Fotografie:

Karel Barten, Ron Willems, Gemeente Nijmegen, Regionaal Archief Nijmegen.

Deze uitgave is tot stand gekomen in een samenwerking tussen de Open Monumentendagcomités Ubbergen en Nijmegen.

Tekst en samenstelling Joke Meulenveld en Hylke Roodenburg, september 2007.

Plattegrond

